

Sammanfattning av

ENERGIDEKLARATION

Herman Ygbergs Väg 8, 167 61 Bromma
Stockholms stad

Nybyggnadsår: 1926

Energideklarations-ID: 834301

DENNA BYGGNADS
ENERGIKLASS

Energiprestanda:

62 kWh/m² och år

**Krav vid uppförande av
ny byggnad [mars 2015]:**

Energiklass C, 50 kWh/m² och år

Uppvärmningssystem:

Markvärmepump (el) och
eldningsolja

Radonmätning:

Utförd

Ventilationskontroll (OVK):

Utförd

Åtgärdsförslag:

Har lämnats

Energideklarationen är utförd av:

Peter Sundmark, Energikompetens i
Sverige AB, 2018-04-10

Energideklarationen är giltig till:

2028-04-10

Energideklarationen i sin helhet
finns hos byggnadens ägare.

För mer information:

www.boverket.se/energideklaration

Sammanfattningen är upprättad enligt
Boverkets föreskrifter och allmänna råd
(2007:4) om energideklaration för byggnader.

Byggnadens ägare - Kontaktuppgifter

Ägarens namn BRF Lärarinnehemmet	Organisationsnummer	Utländsk adress ☐
Adress Herman Ygbergsväg 2 – 10	Postnummer 167 61	Postort Bromma
Land	Telefonnummer	Mobiltelefonnummer
E-postadress lararinnehemmet@bredband.net		

Byggnadens ägare - Övriga
Byggnaden - Identifikation

Län Stockholm	Kommun Stockholm	O.B.S! Småhus i bostadsrätt ska deklarerars av bostadsrättsföreningen. ☐ Egna hem (privatägda småhus)	
Fastighetsbeteckning (anges utan kommunnamn) Tennhjärtat 3		Egen beteckning	
Husnummer 1	Prefix byggnadsid 1	Byggnadsid 825073	Orsak till avvikelse Adressuppgifter är fel/saknas ☒
Adress Herman Ygbergs Väg 10	Postnummer 16761	Postort Bromma	Huvudadress ☐
Adress Herman Ygbergs Väg 2	Postnummer 16761	Postort Bromma	Huvudadress ☐
Adress Herman Ygbergs Väg 4	Postnummer 16761	Postort Bromma	Huvudadress ☐
Adress Herman Ygbergs Väg 6	Postnummer 16761	Postort Bromma	Huvudadress ☐
Adress Herman Ygbergs Väg 8	Postnummer 16761	Postort Bromma	Huvudadress ☒

Byggnaden - Egenskaper

Typkod 320 - Hyreshusenhet, bostäder		Byggnadskategori Flerbostadshus	
Byggnadens komplexitet ☒ Enkel ☐ Komplex		Byggnadstyp Friliggande	
		Nybyggnadsår 1926	
Atemp mätt värde (exkl. Avarmgarage) 4410 m ²		Verksamhet Fördela enligt nedan:	
Avarmgarage m ²		Procent av Atemp (exkl. Avarmgarage)	
Antal källarplan uppvärmda till >10°C (exkl. garageplan) 1		Bostäder (inkl. biarea, t.ex. trapphus och uppvärmd källare) <input type="text" value="100"/>	
Antal våningsplan ovan mark 4		Hotell, pensionat och elevhem <input type="text"/>	
Antal trapphus 5		Restaurang <input type="text"/>	
Antal bostadslägenheter 59		Kontor och förvaltning <input type="text"/>	
Finns till övervägande del lägenheter med boarea om högst 35 m ² vardera? ☐ Ja ☒ Nej		Butiks- och lagerlokaler för livsmedelshandel <input type="text"/>	
Projekterat genomsnittligt hygieniskt uteluftsflöde i lokalbyggnader l/s,m ²		Butiks- och lagerlokaler för övrig handel <input type="text"/>	
Finns installerad eleffekt >10 W/m ² för uppvärmning och varmvattenproduktion ☒ Ja ☐ Nej		Köpcentrum <input type="text"/>	
Är byggnaden skyddad som byggnadsminne? ☒ Nej ☐ Ja enligt 3 kap KML ☐ Ja enligt SBM-förordningen		Vård, dygnet runt <input type="text"/>	
Är byggnaden en sådan särskilt värdefull byggnad som avses i 8 kap 13 § PBL? ☐ Nej ☒ Ja, är utpekad i detaljplan eller områdesbestämmelser ☐ Ja, är utpekad i annan typ av dokument ☐ Ja, egen bedömning		Vård, dagtid (samt serviceboende, frisersalong o. dyl) <input type="text"/>	
		Skolor (förskola-universitet) <input type="text"/>	
		Bad-, sport-, idrottsanläggningar (ej utomhusarenor) <input type="text"/>	
		Teater-, konsert-, biograflokaler och övriga samlingslokaler <input type="text"/>	
		Övrig verksamhet - ange vad <input type="text"/>	
		Summa <input type="text" value="100"/>	

Energianvändning

Verklig förbrukning Vilken 12-månadsperiod avser energiuppgifterna? (ange första månaden i formatet ÅÅMM) 1703 - 1802		Beräknad förbrukning Beräknad energianvändning anges för nybyggda/andra byggnader utan mätbar förbrukning och normalårskorrigeras ej ☐																																																																					
Hur mycket energi har använts för värme och komfortkyla angivet år (ange mätt värde om möjligt)? Angivna värden ska inte vara normalårskorrigerade		Omvandlingsfaktorer för bränslen i tabellen nedan gäller om inte annat uppmätts:																																																																					
<table border="0"> <tr> <td></td> <td></td> <td>Mätt värde</td> <td>Fördelat värde</td> </tr> <tr> <td>Fjärrvärme (1)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Eldningsolja (2)</td> <td><input type="text" value="44100"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☒</td> </tr> <tr> <td>Naturgas, stadsgas (3)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Ved (4)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Flis/pellets/briketter (5)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Övrigt biobränsle (6)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>El (vattenburen) (7)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>El (direktverkande) (8)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>El (luftburen) (9)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Markvärmepump (el) (10)</td> <td><input type="text" value="191100"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☒</td> </tr> <tr> <td>Värmepump-frånluft (el) (11)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Värmepump-luft/luft (el) (12)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Värmepump-luft/vatten (el) (13)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Energi för uppvärmning och varmvatten¹ (Σ1)</td> <td><input type="text" value="235200"/></td> <td>kWh</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Varav energi till varmvattenberedning</td> <td><input type="text" value="44100"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☒</td> </tr> <tr> <td>Fjärrkyla (14)</td> <td><input type="text"/></td> <td>kWh ☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>				Mätt värde	Fördelat värde	Fjärrvärme (1)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Eldningsolja (2)	<input type="text" value="44100"/>	kWh ☐	☒	Naturgas, stadsgas (3)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Ved (4)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Flis/pellets/briketter (5)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Övrigt biobränsle (6)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	El (vattenburen) (7)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	El (direktverkande) (8)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	El (luftburen) (9)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Markvärmepump (el) (10)	<input type="text" value="191100"/>	kWh ☐	☒	Värmepump-frånluft (el) (11)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Värmepump-luft/luft (el) (12)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Värmepump-luft/vatten (el) (13)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Energi för uppvärmning och varmvatten¹ (Σ1)	<input type="text" value="235200"/>	kWh		Varav energi till varmvattenberedning	<input type="text" value="44100"/>	kWh ☐	☒	Fjärrkyla (14)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐	Eldningsolja 10 000 kWh/m ³ Naturgas 11 000 kWh/1 000 m ³ (effektivt värmevärde) Stadsgas 4 600 kWh/1 000 m ³ Pellets 4 500-5 000 kWh/ton, beroende av träslag och fukthalt Källa: Energimyndigheten För övriga biobränsle varierar värmevärdet beroende av sammansättning och fukthalt. Det är expertens ansvar att omräkna bränslets vikt eller volym till energi på ett korrekt sätt.	
		Mätt värde	Fördelat värde																																																																				
Fjärrvärme (1)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Eldningsolja (2)	<input type="text" value="44100"/>	kWh ☐	☒																																																																				
Naturgas, stadsgas (3)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Ved (4)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Flis/pellets/briketter (5)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Övrigt biobränsle (6)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
El (vattenburen) (7)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
El (direktverkande) (8)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
El (luftburen) (9)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Markvärmepump (el) (10)	<input type="text" value="191100"/>	kWh ☐	☒																																																																				
Värmepump-frånluft (el) (11)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Värmepump-luft/luft (el) (12)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Värmepump-luft/vatten (el) (13)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Energi för uppvärmning och varmvatten¹ (Σ1)	<input type="text" value="235200"/>	kWh																																																																					
Varav energi till varmvattenberedning	<input type="text" value="44100"/>	kWh ☐	☒																																																																				
Fjärrkyla (14)	<input type="text"/>	kWh ☐	☐																																																																				
Finns solvärme? ☐ Ja ☒ Nej		Ange solfångararea <input type="text"/> m ² Beräknad energiproduktion <input type="text"/> kWh/år																																																																					
Finns solcellssystem? ☐ Ja ☒ Nej		Ange solcellsarea <input type="text"/> m ² Beräknad elproduktion <input type="text"/> kWh/år																																																																					
Ort (Energi-Index) Stockholm-Bromma		Normalårskorrigerat värde (Energi-Index) ³ 275234 kWh																																																																					
Energiprestanda 62 kWh/m ² , år		...varav el 52 kWh/m ² , år																																																																					
		Referensvärde 1 (enligt nybyggnadskrav) 50 kWh/m ² , år	Referensvärde 2 (statistiskt intervall) 82 - 101 kWh/m ² , år																																																																				

¹ Summa 1-13 (Σ1)

² Den el som ingår i fastighetsenergin

³ Den el som ingår i hushållsenergin

⁴ Den el som ingår i verksamhetsenergin

⁵ Beräkning av värdet sker med utgångspunkt i vilket energislag och typ av kylsystem som används (se Boverkets byggregler, BFS 2008:20 och BFS 2011:6)

⁶ Enligt definition i Boverkets byggregler (Summa 1-15, 18-19 (Σ3))

⁷ Den el som ingår i byggnadens energianvändning (Summa 7-13,15,18-19 (Σ4))

⁸ Underlag för energiprestanda

Uppgifter om ventilationskontroll

Finns det krav på återkommande ventilationskontroll i byggnaden?	☒ Ja	☐ Nej			
Typ av ventilationssystem	☐ FTX	☐ FT	☐ F med återvinning		
	☒ F	☐ Självdrag			
Är ventilationskontrollen utförd vid tidpunkten för energideklarationen?	☒ Ja	☐ Nej	☐ Delvis ¹⁰	<input type="text"/>	% utan anmärkning

¹⁰ Avser när byggnaden har fler ventilationsaggregat

Uppgifter om luftkonditioneringsystem

Finns luftkonditioneringsystem med nominell kyleffekt större än 12kW?	☐ Ja	☒ Nej
---	--------------------------	--------------------------------------

Uppgifter om radon

Är radonhalten mätt?	☒ Ja	☐ Nej
Radonhalt	Typ av mätning	Datum för radonmätning
50 Bq/m3	Långtidsmätning enligt SSM	2018-02-21

Utförda energieffektiviseringsåtgärder sedan föregående energideklaration

Rekommendationer om kostnadseffektiva åtgärder

Åtgärdsförslag (Dekl.id: 834301)

Styr- och reglerteknik	Installationsteknik	Byggnadsteknik
<p>Värme</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nya radiatorventiler ☐ Injustering av värmesystem ☐ Tids-/behovsstyrning av värmesystem ☐ Rengöring och/eller luftning av värmesystem ☐ Maxbegränsning av innetemperatur ☐ Ny inomhusgivare ☐ Byte/installation av tryckstyrda pumpar ☐ Annan åtgärd <p>Ventilation</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Injustering av ventilationssystem ☐ Tidsstyrning av ventilationssystem ☐ Behovsstyrning av ventilationssystem ☐ Byte/installation av varvtalsstyrda fläktar ☐ Annan åtgärd <p>Belysning, kylning m.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Tids-/behovsstyrning av belysning ☐ Tids-/behovsstyrning av kyla ☐ Annan åtgärd	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Varmvattenbesparande åtgärder ☐ Energieffektiv belysning ☐ Isolering av rör och ventilationskanaler ☐ Byte/installation av värmepump ☐ Byte/installation av energieffektivare värmekälla ☐ Byte/komplettering av ventilationssystem ☐ Återvinning av ventilationsvärme ☐ Installation av solvärme ☐ Installation av solceller ☒ Annan åtgärd	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tilläggsisolering vindsbjälklag/tak ☐ Tilläggsisolering väggar ☐ Tilläggsisolering källare/mark ☐ Byte till energieffektiva fönster/fönsterdörrar ☐ Komplettering fönster/fönsterdörrar med innerruta ☐ Tätning fönster/fönsterdörrar/ytterdörrar ☐ Annan åtgärd
Minskad energianvändning 26000 kWh/år	Kostnad per sparad kWh 0,26 kr/kWh	
Beskrivning av åtgärden Komplettering med 2 borrhål * 200 m till bergvärmepumpar		

Styr- och reglerteknik	Installationsteknik	Byggnadsteknik
<p>Värme</p> <p>☐ Nya radiatorventiler</p> <p>☐ Injustering av värmesystem</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av värmesystem</p> <p>☐ Rengöring och/eller luftning av värmesystem</p> <p>☐ Maxbegränsning av innetemperatur</p> <p>☐ Ny inomhusgivare</p> <p>☐ Byte/installation av tryckstyrda pumpar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p> <p>Ventilation</p> <p>☐ Injustering av ventilationssystem</p> <p>☐ Tidsstyrning av ventilationssystem</p> <p>☐ Behovsstyrning av ventilationssystem</p> <p>☐ Byte/installation av varvtalsstyrda fläktar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p> <p>Belysning, kylning m.m.</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av belysning</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av kyla</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>	<p>☐ Varmvattenbesparande åtgärder</p> <p>☐ Energieffektiv belysning</p> <p>☐ Isolering av rör och ventilationskanaler</p> <p>☐ Byte/installation av värmepump</p> <p>☐ Byte/installation av energieffektivare värmekälla</p> <p>☐ Byte/komplettering av ventilationssystem</p> <p>☐ Återvinning av ventilationsvärme</p> <p>☐ Installation av solvärme</p> <p>☐ Installation av solceller</p> <p>☒ Annan åtgärd</p>	<p>☐ Tilläggsisolering vindsbjälklag/tak</p> <p>☐ Tilläggsisolering väggar</p> <p>☐ Tilläggsisolering källare/mark</p> <p>☐ Byte till energieffektiva fönster/fönsterdörrar</p> <p>☐ Komplettering fönster/fönsterdörrar med innerruta</p> <p>☐ Tätning fönster/fönsterdörrar/ytterdörrar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>
<p>Minskad energianvändning</p> <p><input type="text" value="8000"/> kWh/år</p>	<p>Kostnad per sparad kWh</p> <p><input type="text" value="0,1"/> kr/kWh</p>	
<p>Beskrivning av åtgärden</p> <p>Inkoppling av fastighetens varmvatten på tvättmaskinerna I denna fastighet finns bergvärme installerad. Därmed är det mest energieffektivt att använda fastighetens varmvattensystem för uppvärmning av tvättvattnet. I dagsläget värms vattnet upp via tvättmaskinens element.</p>		

Övrigt

Har byggnaden deklarerats tidigare? ☒ Ja ☐ Nej	
Har byggnaden besiktigats på plats?	Vid nej, vilket undantag åberopas <input type="text"/>
☒ Ja ☐ Nej	Kommentar <input type="text"/>

Expert

Förnamn	Efternamn	
Peter	Sundmark	
Datum för godkännande	E-postadress	
2018-04-10	peter.sundmark69@gmail.com	
Certifikatnummer	Certifieringsorgan	Behörighetsnivå
5546	Kiwa Swedcert	Normal
Företag		
Energikompentens i Sverige AB		

Till dig som äger eller driver en byggnad med ett större värmesystem

Cirka 40 % av den energi som används i Sverige, går till att värma våra byggnader. Genom att se till att drift, funktion och effektivitet är bra, både för enskilda delar och systemet som helhet, kan du spara både energi och pengar. Målet är att uppnå såväl god energiprestanda och minskade kostnader för dig som bra inomhusklimat för de som vistas i byggnaden.

Vilka åtgärder är mest lönsamma?

I nedanstående tabell finns tips på några åtgärder som ofta minskar energianvändningen för uppvärmning. Tillsammans med din energispecialist, servicefirma eller installatör kan du bedöma om åtgärden är möjlig för ditt system och lönsam att genomföra.

Åtgärd	Möjlig besparing	Långsiktig lönsamhet (LCC)	När är det lämpligt att genomföra åtgärden?	Hur gör man?
Installation av tryckstyrda cirkulationspumpar inkl. sommarstopp	Upp till 85 %	Mycket lönsamt	Höga elkostnader	Läs av effekten på pumpen och räkna med 3000 h mindre drift
Byte av gamla radiator-termostater	10-30 %	Mycket lönsamt	Ojämn temperatur inne	Bytet kan nästan alltid ske utan att systemet tappas ur
Förändra styrning av varmvattentemperaturen.	10-20%	Kan vara lönsamt	Höga driftskostnader	Mät upp tappvarmvattenförbrukningen och se om det är möjligt att beredaren hålls på 60 °C istället för 80 °C
Följ drift- och skötsel-anvisningar	10-50 %	Mycket lönsamt	Förebyggande minst en gång per år	Anvisningar ska finnas både för det man gör själv och för det en fackman ska göra
Kombinera användning av kylmaskin och värmepump	50-100 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Objekten har behov av både kyla och värme	Mät åtgång av energi för uppvärmning och kyla och diskutera med fackman
Driftstrategi	10-20 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Ska alltid övervägas	Kontrollera om anläggningen går dellastad.
Frekvensreglera pumpar och fläktar	10-30 % av energibehovet	Lönsamt	Vid varierande laster	Ta reda på motoreffekterna och diskutera med fackman.

Källa: *Energihandboken*, ISBN 978-91-633-3324-8, VVS-företagen, Kyl&Värmepumpföretagen, Svensk Ventilation och Isolerfirmornas förening, 2008

Mer information

På Energimyndighetens webbplats, energimyndigheten.se, finns både en broschyr om "Energieffektivisering i större värmesystem" som beskriver de tekniska systemen och vad du bör tänka på när du väljer lösning och ett infoblad som ger information om de ekonomiska och miljömässiga vinster som åtgärder i värmesystem kan ge. Där finns också kontaktuppgifter till din kommunala energi- och klimatrådgivare som kan ge dig individuella råd om vad du bör tänka på.

På webbplatsen energiaktiv.se kan du få hjälp att komma igång med arbetet och få stöd med allt från kartläggning till uppföljning. Energiaktiv.se är ett samarbete mellan Boverket, Jordbruksverket och Energimyndigheten.